

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 1/2018 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi hallitussihteeri Rami Sampalahti, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja, Kirkkohallitus
- erityisasiantuntija Tanja Jaatinen, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolakia siten, että seurakuntavaaleissa ehdokkaaksi asettuva henkilö tai hänen läheisensä ei voisi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Samalla kirkkoherran jäsenyyden pakollisuudesta vaalilautakunnassa luovuttaisiin. Lisäksi äänioikeutettujen luetteloa koskeviin säännöksiin ehdotetaan tarkennuksia.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää esteellisyystilanteiden arvioimista seuraamalla yleisten vaalien vaaliviranomaisten esteellisyyttä koskevan lainsäädännön kehitystä ja turvata vaalimenettelyn puolueettomuutta. Esityksen tavoitteena on lisäksi parantaa äänioikeutettujen luettelon tietosuojaa. Samalla turvattaisiin äänestäjien luottamusta vaaliviranomaisiin ja vaalijärjestelmään.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Tavoitteena on, että uusia säännöksiä sovellettaisiin vuoden 2018 seurakuntavaaleissa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kirkollisista vaaleista ja vaalien toimittamisesta säädetään kirkkolain (1054/1993) lisäksi kirkon vaalijärjestyksessä (416/2014). Mainituissa säädöksissä ei ole erillistä säännöstä vaalilautakun-

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2018 vp

nan jäsenen esteellisyydestä. Vaalilautakunnan jäsenen sovelletaan yleisiä esteellisyyssäännöksiä.

Kirkolliskokous on hallituksen esityksen perustelujen mukaan linjannut, että kirkollisissa vaaleissa esteellisyyssyksemyksiin tulee suhtautua samalla tavalla kuin yleisissä vaaleissa. Tämän vuoksi vaalilautakunnan jäsenen esteellisyyttä on arvioitava kirkollisissa vaaleissa samoin kuin yleisten vaalien keskusvaalilautakunnan jäsenten esteellisyyttä. Valiokunta pitää tätä perusteltuina.

Vaaliviranomaisia koskevaa esteellisyyssääntelyä on täsmennetty 1.6.2016 voimaan tulleella vaalilain (714/1998) muutoksella, jonka yhteydessä vaalilakiin lisättiin myös säännös vaaliviranomaisen velvollisuudesta toimia puolueettomasti. Tarkoituksena on selkeyttää esteellisyytilanteiden arviointia ja turvata äänestäjien luottamus vaalijärjestelmää ja -viranomaisia kohtaan.

Ehdotetun muutoksen voimaantulon jälkeen seurakuntavaaleissa ehdokkaaksi asettuva henkilö tai hänen läheisensä ei voi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Tämä saattaa hallituksen esityksen perustelujen mukaan johtaa siihen, että erityisesti pienissä seurakunnissa voi olla vaikeuksia saada riittävästi vaalitoimitsijoita. Mainittua ongelmaa pyritään välttämään muun muassa valitsemalla vaalilautakuntaan riittävästi varajäseniä. Uusia säännöksiä on tarkoitus soveltaa jo vuoden 2018 seurakuntavaaleissa.

Kirkkolain 23 luvun 21 §:ssä säädetään äänioikeutettujen luettelosta, joka on henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettu henkilörekisteri. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään parantamaan äänioikeutettujen luettelon sisältämien tietojen tietosuojaa. Kirkkolaissa säädetään jatkossa muun muassa aiempaa täsmällisemmin luettelon käyttötarkoituksesta sekä tietojen säilytysajoista ja julkisuudesta. Esityksessä on otettu huomioon, että EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679) on tullut voimaan keuhällä 2016. Yleistä tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa 25.5.2018. Muut yleisen tietosuoja-asetuksen ja sen myötä muuttuvan kansallisen lainsäädännön edellyttämät kirkkolain muutostarpeet tulevat arvioitavaksi sen jälkeen, kun valmisteltavana olevan kansallisen yleislain sisältö on selvillä.

Hallituksen esitykseen ja edellä todettuun viitaten valiokunta pitää ehdotuksia tarpeellisina ja taroituksenmukaisina.

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 1/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2018 vp

Helsingissä 2.3.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Kari Kulmala sin
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Veera Ruoho kok
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Matti Semi vas
jäsen Tapani Tölli kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo